

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนาการของครอบครัวกับพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนาการของครอบครัวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือนักเรียนทั้งหญิงและชายที่กำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1-3 ของวิทยาลัยที่สังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปีการศึกษา 2547 ซึ่งมีทั้งหมด 4 วิทยาลัย ได้แก่ วิทยาลัยสารพัดช่างนครศรีธรรมราช วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช และวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช จำนวน 4,473 คน (สถาบันอาชีวศึกษาภาคใต้ 4, 2547)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 367 ราย ได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1970) ซึ่งกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

N = จำนวนประชากร

n = จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

$$\text{แทนค่าในสูตร} \quad \frac{4,473}{1 + [4,473 \times (0.05)^2]} = 367$$

เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้น (multistage sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เลือกวิทยาลัยโดยการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling)

2. เลือกนักเรียนโดยการคำนวณสัดส่วน (proportional sampling) โดยใช้สูตร
จำนวนตัวอย่างที่ต้องการ \times จำนวนนักเรียนแต่ละชั้นปี
 $\frac{\text{จำนวนนักเรียนทั้งหมด}}$

ได้ขนาดตัวอย่างในแต่ละชั้นปี คือ

$$\text{นักเรียนระดับ ป.ว.ช ชั้นปีที่ 1} = \frac{367 \times 397}{1197} = 122 \text{ ราย}$$

$$\text{นักเรียนระดับ ป.ว.ช ชั้นปีที่ 2} = \frac{367 \times 355}{1197} = 109 \text{ ราย}$$

$$\text{นักเรียนระดับ ป.ว.ช ชั้นปีที่ 3} = \frac{367 \times 443}{1197} = 136 \text{ ราย}$$

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามให้วัยรุ่นเป็นผู้ตอบ แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย 1. ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่เรียน ระดับผลการเรียนเฉลี่ย ลำดับที่ของการเป็นบุตรในครอบครัว สถานที่พักอาศัยในขณะที่เรียน ประสบการณ์ในการสูบบุหรี่ ความรู้สึกต่อบุคคลที่สูบบุหรี่ และความคิดเห็นต่อกฎหมายควบคุมการจำหน่ายบุหรี่ 2. ข้อมูลของบิดามารดา ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และสถานภาพสมรสของบิดามารดา 3. ข้อมูลของครอบครัว ได้แก่ สมาชิกที่พักอาศัยอยู่กับครอบครัว และรายได้ของครอบครัว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้พัฒนาการของครอบครัวของวัยรุ่น เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดพัฒนาการของครอบครัวของดูวอลล์ (Duvall, 1971) ประกอบด้วยพัฒนาการในเรื่องการสื่อสารและสัมพันธภาพ การอบรมบ่มอบทบาทหน้าที่ การตอบสนองความต้องการของวัยรุ่น การให้คำแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ การจัดสรรการเงินและความรับผิดชอบในครอบครัว และการอบรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ข้อคำถามมีจำนวน 26 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 3 อันดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบางครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาคือ

ปฏิบัติกิจกรรมเป็นประจำ หมายถึง ข้อความนั้น บิดามารดาปฏิบัติ
เป็นประจำหรือสม่ำเสมอ
ปฏิบัติกิจกรรมบางครั้ง หมายถึง ข้อความนั้น บิดามารดาปฏิบัติ
นาน ๆ ครั้ง หรือไม่สม่ำเสมอ
ไม่เคยปฏิบัติกิจกรรม หมายถึง ข้อความนั้นบิดามารดา ไม่เคยปฏิบัติ
เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติกิจกรรมเป็นประจำ ให้คะแนน 3 คะแนน

ปฏิบัติกิจกรรมบางครั้ง ให้คะแนน 2 คะแนน

ไม่เคยปฏิบัติกิจกรรม ให้คะแนน 1 คะแนน

การพิจารณาแบ่งระดับการรับรู้พัฒนาการของครอบครัวของวัยรุ่น ใช้หลักการแบ่งระดับ
แบบอิงเกณฑ์ (criterion reference) โดยแบ่งคะแนนเป็น 3 ระดับ ซึ่งค่าเฉลี่ยของแบบสอบถาม
ทั้งหมดอยู่ระหว่าง 1 - 3 ผู้วิจัยได้คำนวณช่วงคะแนนในแต่ละระดับโดยใช้สูตรคำนวณช่วงคะแนน
ของชูศรี (2544) คือ

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับคะแนน}}$$

$$\text{ได้ช่วงคะแนน} = \frac{3 - 1}{3} = 0.66$$

แบ่งระดับคะแนนได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.66 หมายถึง รับรู้ว่าการปฏิบัติพัฒนาการ
ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.67 - 2.33 หมายถึง รับรู้ว่าการปฏิบัติพัฒนาการ
ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.00 หมายถึง รับรู้ว่าการปฏิบัติพัฒนาการ
ระดับมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น เป็นแบบสอบถามที่ผู้
วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อตนเอง
และการกระทำที่มีผลให้ตนเองไม่สูบบุหรี่ ได้แก่ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การรู้จักปฏิเสธ
การรู้จักจัดการกับความเครียด การไม่ยุ่งเกี่ยวกับบุคคลที่สูบบุหรี่ และการหลีกเลี่ยงแหล่งสูบบุหรี่
ข้อคำถามมีจำนวน 18 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามด้านบวก 14 ข้อ คือข้อที่ 1,2,3,4,5,6,7,9,10,
11,12,14,15 และ 16 ข้อคำถามด้านลบ 4 ข้อ คือ ข้อที่ 8,13,17 และ 18 ลักษณะคำตอบเป็นแบบ

มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 3 อันดับ คือ เกิดขึ้นเป็นประจำ เกิดขึ้นบางครั้ง และ ไม่เคยเกิดขึ้น ข้อคำถามมีความหมายทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาคือ

เกิดขึ้นเป็นประจำ หมายถึง ข้อความนั้นเกิดขึ้นบ่อยครั้ง หรือสม่ำเสมอ เกิดขึ้นบางครั้ง หมายถึง ข้อความนั้น เกิดขึ้นนาน ๆ ครั้ง หรือไม่สม่ำเสมอ ไม่เคยเกิดขึ้น หมายถึง ข้อความนั้น ไม่เคยเกิดขึ้น

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก

เกิดขึ้นเป็นประจำ ให้คะแนน 3 คะแนน

เกิดขึ้นบางครั้ง ให้คะแนน 2 คะแนน

ไม่เคยเกิดขึ้น ให้คะแนน 1 คะแนน

ข้อคำถามด้านลบ

เกิดขึ้นเป็นประจำ ให้คะแนน 1 คะแนน

เกิดขึ้นบางครั้ง ให้คะแนน 2 คะแนน

ไม่เคยเกิดขึ้น ให้คะแนน 3 คะแนน

การพิจารณาแบ่งระดับพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น ใช้หลักการแบ่งระดับแบบอิงเกณฑ์ (criterion reference) โดยแบ่งคะแนนเป็น 3 ระดับ ซึ่งค่าเฉลี่ยของแบบสอบถาม ทั้งชุด อยู่ระหว่าง 1 - 3 ผู้วิจัยได้คำนวณช่วงคะแนนในแต่ละระดับโดยใช้สูตรคำนวณช่วงคะแนนของชูศรี (2544) คือ

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับคะแนน}}$$

$$\text{ได้ช่วงคะแนน} = \frac{3 - 1}{3} = 0.66$$

แบ่งระดับคะแนนได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.66 หมายถึง มีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ระดับ
น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.67-2.33 หมายถึง มีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ระดับ
ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.00 หมายถึง มีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ระดับ
มาก

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นที่สูบบุหรี่ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งวัดความบ่อย หรือความถี่ในการสูบบุหรี่ตามสาเหตุที่ชักนำและสถานการณ์ที่เอื้ออำนวย ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 23 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 3 อันดับ คือ สูบทุกครั้ง สูบนาน ๆ ครั้ง และไม่สูบ ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาคือ

สูบทุกครั้ง	หมายถึง	สูบทุกครั้งที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน รวมถึงเมื่อมีสิ่งชักนำและสถานการณ์ที่เอื้ออำนวย
สูบนาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	สูบเป็นบางครั้งเมื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน รวมถึงเมื่อมีสิ่งชักนำและสถานการณ์ที่เอื้ออำนวย
ไม่สูบ	หมายถึง	ไม่สูบบุหรี่เลยเมื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน รวมถึงเมื่อมีสิ่งชักนำและสถานการณ์ที่เอื้ออำนวย หรือไม่เคยมีเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น

เกณฑ์การให้คะแนน

สูบทุกครั้ง	ให้คะแนน 3 คะแนน
สูบนาน ๆ ครั้ง	ให้คะแนน 2 คะแนน
ไม่สูบ	ให้คะแนน 1 คะแนน

การพิจารณาแบ่งระดับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น ให้หลักการแบ่งระดับแบบอิงเกณฑ์ (criterion reference) โดยแบ่งคะแนนเป็น 3 ระดับ ซึ่งค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามทั้งหมดอยู่ระหว่าง 1 - 3 ผู้วิจัยได้คำนวณช่วงคะแนนในแต่ละระดับโดยใช้สูตรคำนวณช่วงคะแนนของชูศรี (2544) คือ

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับคะแนน}}$$

$$\text{ได้ช่วงคะแนน} = \frac{3 - 1}{3} = 0.66$$

แบ่งระดับคะแนนได้ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.66 หมายถึง มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ระดับน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 1.67-2.33 หมายถึง มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.00 หมายถึง มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ระดับมาก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1. การหาความตรง (content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย จิตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัยรุ่นและยาเสพติดจำนวน 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านวัยรุ่นและยาเสพติดจำนวน 3 ท่าน และอาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลครอบครัวและวัยรุ่นจำนวน 1 ท่าน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

2. การหาความเชื่อมั่น (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 ราย หลังจากนั้นนำคะแนนมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' s alpha coefficient) ได้ค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามการรับรู้พัฒนาการของครอบครัว แบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ และแบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น เท่ากับ 0.84, 0.81 และ 0.96 ตามลำดับ และค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามหลังจากเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 367 ราย ได้แก่

ค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามการรับรู้พัฒนาการของครอบครัวเท่ากับ 0.81

ค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่เท่ากับ 0.79

ค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่เท่ากับ 0.94

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง หากนักเรียนยินดีเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยก็ให้ตกลงด้วยวาจา ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยให้นักเรียนมีอิสระในการตัดสินใจตอบรับหรือปฏิเสธเข้าร่วมในการวิจัย และในระหว่างวิจัย หากนักเรียนต้องการหยุดเข้าร่วมในการวิจัยก็สามารถบอกยกเลิกได้โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ รวมทั้งชี้แจง ให้ทราบว่า ข้อมูลที่ได้จากนักเรียนจะได้รับการปกปิดเป็นความลับ โดยไม่มีการเปิดเผยชื่อและนามสกุลที่แท้จริง แต่จะนำเสนอข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยนำโครงร่างวิทยานิพนธ์ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อเลขานุการคณะกรรมการประเมินงานวิจัยด้านจริยธรรม คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับจริยธรรมในการวิจัย

2. หลังจากผ่านการพิจารณาเกี่ยวกับจริยธรรมในการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยที่สังกัดกรม

อาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

3. หลังจากได้รับอนุญาตให้ดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเข้าพบผู้อำนวยการวิทยาลัยที่สังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. เข้าพบฝ่ายงานทะเบียนของวิทยาลัยเพื่อขอรายชื่อนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปวช. ชั้นปีที่ 1-3 ในปีการศึกษา 2547

5. เข้าพบอาจารย์ประจำชั้น เพื่อขอความร่วมมือในการนัดหมายกลุ่มตัวอย่างในแต่ละห้อง

6. เข้าพบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

7. แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง หลังจากกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยจึงรับแบบสอบถามกลับคืน

8. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำข้อมูลมาวิเคราะห์

9. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences Version 11.5) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้พัฒนาการของครอบครัว พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนาการของครอบครัวกับพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนาการของครอบครัวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation analysis) โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้ (เยาวลักษณ์, 2543)

ค่าความสัมพันธ์ 0.1 - 0.3 หมายถึง ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

ค่าความสัมพันธ์ 0.4 - 0.7 หมายถึง ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในระดับ

ปานกลาง

ค่าความสัมพันธ์ 0.8 - 0.9 หมายถึง ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง